

Werken aan doorlopende leerlijnen

Over het Nederlandse taal- en rekenonderwijs is veel te doen. Niet voor niets heeft de *Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen* recent het referentiekader taal en rekenen opgesteld en is dit door OCW vastgesteld. In het eindrapport constateert voorzitter Heim Meijerink: 'Het werk is niet af, maar het is wel zodanig gevorderd dat overheid en scholen ermee aan de gang kunnen.'

Taal en rekenen centraal

'Het verhogen van de taal- en rekenprestaties bij leerlingen vergt een lange adem van alle betrokkenen. De invoering van het referentiekader taal en rekenen is een eerste betekenisvolle stap op weg naar een doorlopende leerlijn gericht op onderhoud en verbetering van de basisvaardigheden. Scholen en leraren krijgen financiële en inhoudelijke ondersteuning om het taal- en rekenonderwijs te intensiveren en om meer opbrengstgericht te gaan werken, met behulp van de referentieniveaus. Intussen houden we door middel van diagnostische toetsen, proefexamens en andere metingen in iedere sector goed in de gaten hoe leerlingen presteren ten opzichte van de referentieniveaus. Net als sectororganisaties en vakbonden hebben wij voldoende vertrouwen in de invoeringsstrategie. Samen met hen en het onderwijsveld gaan wij met grote inzet de ambitie aan om de prestaties van alle leerlingen op taal en rekenen te verhogen.'

Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart, Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In het advies pleit de expertgroep voor de invoering van vier referentieniveaus voor taal en rekenen. Hiermee komt de lat voor de beheersing van taal en rekenen hoger te liggen. Ieder niveau kent een richtlijn voor de kennis en vaardigheden waaraan leerlingen op een bepaalde leeftijd moeten voldoen. Het is de bedoeling dat het onderwijs meer leerlingen opleidt tot het fundamentele kwaliteitsniveau en ook meer leerlingen brengt naar het vastgestelde streefniveau voor taal en rekenen. De referentieniveaus dragen bij aan de realisatie van een 'doorlopende leerlijn'. Voor u – als leidinggevende of docent in het voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs – kunnen de niveaus als een nuttig ijkpunt dienen. Op dit moment zijn er geen sectoroverstijgende afspraken met scholen en docenten over de vraag wat leerlingen op het gebied van taal en rekenen op bepaalde momenten in hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen. Dit leidt tot onnodige drempels in het onderwijs én tot een minder effectieve inzet van onderwijstijd. Het referentiekader maakt zichtbaar welke kennis en vaardigheden noodzakelijk of na te streven zijn, waar verdieping mogelijk is en hoe onderdelen op elkaar aansluiten. Het biedt u een stimulans tot het (opnieuw) doordenken van uw aanpak voor taal en rekenen. Daarnaast komt er in het hele onderwijsveld meer eenduidigheid in het taal- en rekenonderwijs.

Hoe presteren uw leerlingen?

Het is voor u zinvol om nu al te weten hoe uw leerlingen op dit moment presteren als het gaat om de referentieniveaus. Dat maakt een gerichte aanpak voor de verbetering van uw taal- en rekenonderwijs mogelijk. Het ministerie van OCW heeft daarom in 2008 al besloten om voor het vo en mbo diagnostische toetsen taal en rekenen beschikbaar te stellen, ontwikkeld door Cito. De rapportage die na afloop wordt verzorgd biedt u een helder zicht op het niveau van uw leerlingen.

Projectleider Rianne Voesten van Cito: 'De diagnostische toetsen worden tot en met schooljaar 2010/2011 ter beschikking gesteld aan vo en mbo scholen. De toetsen maken duidelijk waar uw leerlingen staan ten opzichte van de referentieniveaus, zoals omschreven door genoemde expertgroep. Een voorbeeld ter verduidelijking: stel een leerling haalt bij lezen een score van 70%, terwijl referentieniveau 2F lezen een score van 75% vereist. Dan weet u dat de betreffende leerling een aardig eind op weg is. De uitkomsten maken ook inzichtelijk welke gebieden binnen taal of rekenen uw leerlingen eventueel minder goed beheersen. U krijgt kortom concrete handvatten aangereikt voor verdere ontwikkeling. Zo rapporteren we bij taalverzorging op de onderdelen spelling en grammatica en zijn er ook bij rekenen verschillende toetsonderdelen.'

Er zijn toetsen voor de beheersingsgebieden:

- lezen
- luisteren
- taalverzorging (spelling en grammatica)
- rekenen (getallen, verhoudingen, meten en meetkunde, verbanden)

Het gaat hierbij om het tweede en het derde fundamentele niveau van de Expertgroep (2F en 3F). Daarnaast is er een makkelijkere variant ontwikkeld voor leerlingen van wie ingeschat wordt dat ze het tweede niveau niet halen (1F/2F).

Voesten: 'U kunt zelf kiezen welke toetsen u wilt gebruiken bij welke leerlingen. Wel verzoeken we u dringend om in ieder geval leerlingen van het voorlaatste jaar te laten deelnemen, juist omdat er dan nog mogelijkheden zijn om te werken aan mogelijke verbeterpunten richting de drempelmomenten. Dat past ook binnen de gewenste realisatie van

doorlopende leerlijnen. Daarbij is het wel een voorwaarde dat alle onderdelen van een bepaald beheersingsgebied getoetst zijn. Op alleen de resultaten van bijvoorbeeld meten en meetkunde, kun je immers niet het volledige beheersingsgebied rekenen beoordelen.'

Afname

Het afnemen van de toetsen duurt per toets ongeveer 50 minuten. Alleen voor rekenen is dat bijna twee uur. De toetsen worden ter beschikking gesteld als PDF achter Cito Portal, het afgeschermd gedeelte van de Cito-site. Scholen kunnen de toetsen zelf downloaden en vermenigvuldigen.

Rianne Voesten: 'In februari 2009 hebben we een eerste onderzoek gedaan onder vo en mbo scholen. De resultaten uit dit onderzoek zijn gebruikt voor de samenstelling van de diagnostische toetsen die eerder dit jaar zijn afgenomen.

Dezelfde toetsen kunt u ook in dit schooljaar van eind november tot en met eind april weer voorleggen aan uw leerlingen. Deelname aan de toetsen – of liever gezegd de rapportage erover – levert u belangrijke bouwstenen op voor de verdere ontwikkeling van uw taal- en rekenonderwijs!'

Meer weten?

Wilt u meer weten? Bel dan met onze klantenservice, telefoon (026) 352 11 11 of stuur een mail naar taalenrekenen@cito.nl met het verzoek om nadere informatie.

Monitor taal en rekenen

Eerste meting: een indicatie van leerprestaties in termen van het referentiekader

Waar staan leerlingen ten opzichte van een referentieniveau? Om die vraag te kunnen beantwoorden zijn toetsen en bijbehorende normeringen nodig. Via periodiek onderzoek is vervolgens te bepalen hoe de prestaties zich door de jaren heen ontwikkelen. Aan Cito is gevraagd om via bestaand onderzoek een eerste indicatie te geven van de taal- en rekenprestaties in 2008/2009. De bevindingen staan in het rapport Monitor taal en rekenen.

Om te bepalen welk percentage leerlingen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs het beoogde referentieniveau haalt, maakte Cito gebruik van:

- de gegevens van de periodieke peilingen naar het taal- en rekenonderwijs (PPON) in het basisonderwijs;
- de resultaten van het normeringsonderzoek van de diagnostische toetsen taal en rekenen voor vo en mbo, dat in de periode februari/maart 2009 is uitgevoerd.

In de rapportage wordt alleen een uitspraak gedaan over de vaardigheden luisteren, lezen, taalverzorging en rekenen, omdat deze vaardigheden getoetst zijn.

Enige voorzichtigheid

Hoewel het normeringsonderzoek vanzelfsprekend zorgvuldig is opgezet, is bij de interpretatie van de resultaten enige voorzichtigheid geboden. Zo hebben de toetsen nog geen vaste functie in het onderwijs. Dit kan effect hebben op bijvoorbeeld de motivatie van de leerlingen. Verder beschrijven de referentieniveaus gewenste kennis- en vaardigheidsniveaus voor het einde van een onderwijsperiode. De hier beschreven resultaten zijn eerder in het jaar verzameld

en daardoor kunnen ze lager uitvallen. Ook het gegeven dat de feitelijke aantallen deelnemers aan de toetsen bij sommige onderdelen lager waren dan waarop bij de opzet van het onderzoek werd gerekend, kan een rol spelen. Tot slot meten de diagnostische toetsen vaardigheden waarvan sommige onderdelen nog weinig aandacht krijgen in de huidige onderwijs- en examenprogramma's.

Ijkkunten en resultaten

In bijlage 1 van de monitor (zie illustratie hiernaast) ziet u de eerste resultaten. In het vo is voor niveau 2F als ijkpunt gekozen de toetsscore waarboven 50% van de leerlingen in het vierde jaar van het vmbo kb scoort. Voor niveau 3F geldt als ijkpunt de score waarboven 75% van de havo 5-leerlingen scoort. Voor niveau 4F geldt hetzelfde, maar dan gaat het om de 75% best presterende vwo 6-leerlingen. De keuzevrijheid van de ijkkunten zorgt ervoor dat het niet zinvol is bovenstaande percentages te interpreteren. Wel is het mogelijk om vergelijkingen te maken met andere schooltypen.

In het mbo wordt gebruikgemaakt van dezelfde diagnostische toetsen als in het vo (en dus ook van dezelfde ijkkunten en

Bijlage 1

Overzicht eerste indicatieve meting van de percentages leerlingen die de referentieniveau's halen. In de tabel hieronder worden de percentages uitgebreider weergegeven.

- De tabel dient gelezen te worden van links naar rechts (bijvoorbeeld bij luistervaardigheid: 96% van vmbo gl/tl 4 haalt 1 F, 89% haalt 2F, 36% haalt 3F, 11% haalt 4F).
- De lichter gemarkeerde cellen geven de percentages leerlingen aan die het voor hun geldende referentieniveau halen. De cursief weergegeven getallen betreffen de percentages bij de vastgestelde ijkkunten.

Nederlandse Taal		1F	2F	3F	4F	
Luistervaardigheid: begrijpen van gesproken teksten	groep 8 bao*	75	nwb	nwb	nwb	
	vmbo bb 4	50	26	1	0	
	vmbo kb 4	71	50	5	1	
	vmbo gl/tl 4	96	89	36	11	
	havo 5	100	99	75	42	
	vwo 6	100	100	91	75	
	mbo 2	81	61	8	1	
	mbo 4	100	99	77	40	
	groep 8 bao*	75	nwb	nwb	nwb	
	vmbo bb 4	37	21	0	0	
Leesvaardigheid: begrijpen van geschreven teksten	vmbo kb 4	65	50	2	0	
	vmbo gl/tl 4	98	95	24	2	
	havo 5	100	100	75	28	
	vwo 6	100	100	97	75	
	mbo 2	93	85	10	0	
	mbo 4	100	100	81	21	
	groep 8 bao*	75	nwb	nwb	nwb	
	vmbo bb 4	48	23	5	0	
	vmbo kb 4	74	50	19	2	
	vmbo gl/tl 4	92	77	43	8	
Taalverzorging-spelling	havo 5	99	95	75	28	
	vwo 6	100	99	95	75	
	mbo 2	63	30	5	0	
	mbo 4	98	88	48	5	
	Rekenen-wiskunde	1F	2F	3F	4F**	
	Rekenen totaal (getallen, verhoudingen, meten & meetkunde, verbanden)	groep 8 bao	75	49	17	
	vmbo bb 4	52	13	0		
	vmbo kb 4	84	50	9		
	vmbo gl/tl 4	96	76	22		
	havo 5	100	97	75		
vwo 6	100	100	97			
mbo 2	82	49	10			
mbo 4	98	87	44			

* In groep 8 zijn geen resultaten beschikbaar voor niveau 2F, 3F en 4F.
** In het referentiekader is voor rekenen geen niveau 4F gedefinieerd.

grensscores). In het normeringsonderzoek zijn gegevens verzameld in niveau 2 en niveau 4 van het mbo.

Tot slot

Op basis van het normeringsonderzoek bleek het mogelijk een eerste meting op te stellen voor de fundamentele kwaliteit van de referentieniveaus. Bij een aantal schooltypen is nu nog geen goede interpretatie van het behaalde niveau te

geven, omdat de resultaten uit deze schooltypen gebruikt zijn voor de bepaling van het ijkpunt.

In volgende jaren kunnen de prestaties vergeleken worden met de eerste meting en kan vastgesteld worden of er groei heeft plaatsgevonden. Wilt u het volledige rapport lezen? Kijkt u dan op www.cito.nl of www.steunpunttaalenrekenenmbo.nl.

Cito
Nieuwe Oeverstraat 50
Postbus 1034
6801 MG Arnhem
T (026) 352 11 11
F (026) 352 13 56
www.cito.nl

Klantenservice
T (026) 352 11 11
F (026) 352 11 35
klantenservice@cito.nl

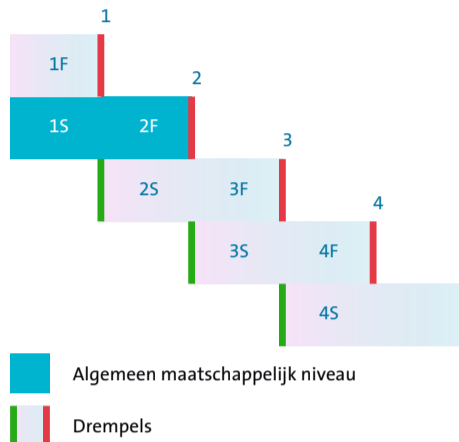
Sigmund

Fotografie: Bert de Leeuw
Tekst: Cecile Janssen
© Cito B.V. Arnhem (2009)

Referentiekader

Het referentiekader voor taal en rekenen bestaat uit vier referentieniveaus. In deze niveaus onderscheidt de expertgroep een fundamentele kwaliteit (F) en een streefkwaliteit (S). Deze kwaliteiten – het zijn er acht in totaal – overlappen elkaar deels. Tussen de verschillende niveaus is er sprake van overgangen, drempels genoemd (zie het schema hieronder).

Referentiekader

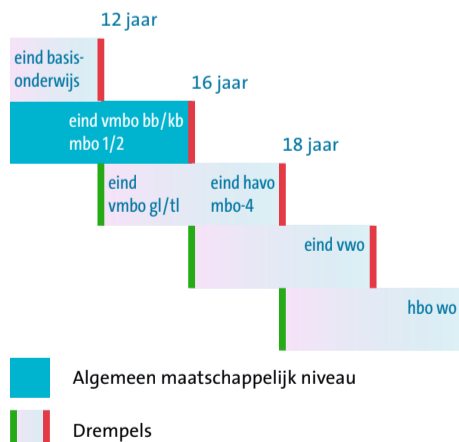

- 1F Fundamentele kwaliteit niveau 1
- 1S Streefkwaliteit niveau 1
- 2F Fundamentele kwaliteit niveau 2, tevens algemeen maatschappelijk gewenst niveau
- 2S Streefkwaliteit niveau 2
- 3F Fundamentele kwaliteit niveau 3
- 3S Streefkwaliteit niveau 3
- 4F Fundamentele kwaliteit niveau 4
- 4S Streefkwaliteit niveau 4

Deze drempels zijn breuken in de ontwikkeling van leerlingen, die ontstaan door overstappen die ze maken binnen het onderwijssysteem. Door het systematisch beschrijven van basiskennis en basisvaardigheden wil de expertgroep bijdragen aan soepele overgangen over deze drempels heen. Om in algemeen opzicht goed te kunnen functioneren in de samenleving, is beheersing van de basiskennis en -vaardigheden nodig op niveau 2F.

In het schema hieronder ziet u hoe de expertgroep het referentiekader op hoofdlijnen heeft gekoppeld aan het Nederlandse onderwijssysteem.

Referentiekader

Meer informatie?

Kijk op www.taalenrekenen.nl voor meer informatie over het referentiekader taal en rekenen en de wijze waarop dit in de verschillende sectoren de komende jaren zal worden geïmplementeerd.

Jos Leenhouts: 'Zonder duidelijk kader wordt het een zootje'

'De grote meerwaarde van de commissie Meijerink', zo steekt Jos Leenhouts gelijk van wal, 'is dat helder in beeld is gebracht aan welke eisen leerlingen op welk moment moeten voldoen. Wij weten dus over welke kennis en vaardigheden onze leerlingen moeten beschikken om succesvol door te kunnen stromen naar het hbo. Omgekeerd geldt dat ook voor de scholen die aan ons leerlingen aanleveren.'

Jos Leenhouts is sinds 2002 voorzitter van het college van bestuur van ROC Mondriaan in Den Haag. Daarnaast is ze in april 2008 benoemd als bestuurslid van de MBO Raad. Maar ook daarvoor was zij al actief betrokken bij de brancheorganisatie. Zo was zij eerder voorzitter van de bedrijfstakgroep Educatie van de MBO Raad.

Grote zorg

De aanbevelingen van de commissie Meijerink kunnen wat haar betreft niet snel genoeg over de hele linie ingevoerd worden. 'Het taal- en rekenniveau van jongeren is een grote zorg. Diverse onderzoeken laten zien dat de problemen beginnen bij het basisonderwijs en zich voortzetten in het voortgezet onderwijs en het mbo. Er is weliswaar nog veel werk te doen, maar in het mbo zijn al diverse verbetertrajecten gestart. Dat mede in het licht van het Europees referentiekader waarmee we al langere tijd werken. Ik vraag me echter in alle oprechtheid af of er ook in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs concrete stappen gezet zijn of worden. Wij zien daar in ieder geval nog weinig van, terwijl we toch echt met zijn allen een grote slag moeten maken! Let wel: dan heb ik het niet alleen over docenten Nederlands of wiskunde. Iedereen moet de

taal- en rekenvaardigheden van leerlingen mee ontwikkelen en bewaken. Ook een docent aardrijkskunde. Maar snelheid mag geen onzorgvuldigheid met zich meebrengen en dat betekent dus een goed doordacht implementatietraject.'

Zelfcorrigerend vermogen

Ze vervolgt: 'Jongeren hebben geen duidelijk kader meer; ze weten vaak niet meer wat goed of fout is of hoe je snel uit je hoofd uitrekenet hoeveel 25% van hoeveelheid X of Y is. Dat kader, het aanbrengen van routine, daar moeten we weer naar terug. Anders wordt het eenvoudigweg een zootje. We beginnen met d's en t's door de vingers te zien, maar waar eindigt het? Ik vind dat we jongeren ook te kort doen als we hen geen concrete handvatten meer bieden over hoe het nu eigenlijk hoort. Als ik een e-mail over een stageverzoek krijg met als aanhef 'Hoi mevrouw', dan denk ik: zonde dat zo'n jongen of meisje niet beseft dat het zo niet werkt. Of neem de stelling dat een rekenmachine niet voor niets is uitgevonden. Gemak dient de mens. Op zich niets mis mee, maar als je niet begrijpt wáárom je iets doet dan ben je ook niet in staat te doorzien wanneer je per ongeluk een foute toets hebt aangeslagen. En hoe interpreteer je tabellen en statistieken

Jos Leenhouts

als er geen goed fundament onder je cijfermatig inzicht gelegd is? Wat te doen als de batterijen op zijn? Dan is het toch wel erg handig als je zélf nog kunt rekenen. Met alle hedendaagse hulpmiddelen zoals rekenmachines en spellingscontrole – maar bijvoorbeeld ook routeplanners – neemt het zelfcorrigerend vermogen van mensen steeds verder af. Dat is geen goede ontwikkeling. Van jongeren zelf kun en mag je misschien niet verwachten dat ze dat direct inzien. Zij zijn in de eerste plaats geïnteresseerd in het behalen van een diploma. Alhoewel: we moeten de jeugd niet onderschatten. We zijn geneigd te denken dat zij kiezen voor dat gemak, maar mijn ervaring is dat ze het juist leuk vinden om te presteren; om uitgedaagd te worden. Het wordt ze alleen vaak niet gevraagd of ze worden niet voldoende ondersteund of geprikkeld om die prestaties te leveren.'

Taal best lastig, maar wél belangrijk

Mayke Driessen (17 jaar), deed vmbo-t en volgt nu de opleiding tot onderwijsassistente: 'Ik was eerder goed en snel in rekenen, maar al in het eerste jaar van het voortgezet onderwijs is dat vervaagd. Heel handig hoor, zo'n rekenmachine, alleen jammer dat je er zo snel aan went.'

Taal heb ik altijd best lastig gevonden, maar ik vind het wél belangrijk. Een sollicitatiebrief bijvoorbeeld: die wil je toch foutloos kunnen schrijven? Wat mij betreft had er in mijn vooropleiding echt meer aandacht besteed mogen worden aan taal in brede zin en de bekende d's en t's in het bijzonder! Als het er goed 'ingestampt' wordt en daarna regelmatig herhaald, blijft het gewoon veel beter hangen.'

Mayke Driessen

1 + 1 = 3

Samen drempels slechten

Drempelmomenten & doorlopende leerlijnen?
Samenwerking met toeleverende scholen biedt voordelen,
zo ervaren het Da Vinci College en het Candea College.

Het Da Vinci College is het regionaal opleidingscentrum voor Zuid-Holland Zuid. Verspreid over 18 locaties biedt het Da Vinci College ruim 400 verschillende beroepsopleidingen. De deelnemers kunnen na het behalen van het diploma binnen de instelling doorstromen of een vervolgopleiding ergens anders zoeken. Rob de Saint Aulaire, beleidsmedewerker onderwijs bij het Da Vinci College: 'We zijn daarbij al langer bezig met het slechten van taal- en rekendrempels. Dat doen we in nauwe samenwerking met andere scholen, onder meer in het Leerpark in

Dordrecht en in de Lokale Opleidingen Centra. In het Leerpark werken de vmbo, mbo en hbo opleidingen van diverse Dordtse scholen samen aan de vernieuwing van het onderwijs. Naast het Da Vinci zijn dat het Insula College, het Stedelijk Dalton Lyceum en het Wartburg College.'

Eén beleid, één methode

'Problemen met de taalvaardigheid kunnen leerlingen belemmeren bij het leren. En dat leidt weer tot onnodige uitval. We willen die belemmeringen dus wegnemen. We hebben daartoe onder andere roc breed één taalbeleid geformuleerd en we zijn bezig met de invoering van één methode voor taalvaardigheid. Voor de Nederlandse taal én voor vakken als Engels en Duits. Ook met de toeleverende vmbo-scholen maken we afspraken over het verbeteren van taal- en rekenvaardigheid. Welke lacunes zijn er? Hoe kunnen we die gaan wegwerken? De referentieniveaus en doorlopende leerlijnen van de commissie Meijerink bieden daar concrete handvatten voor. Taal en taalvaardigheid spelen overigens niet alleen een belangrijke rol binnen voor de hand liggende vakken als Nederlands en de andere talen. Binnen alle vakken is meer aandacht nodig. Op het Da Vinci werken we

'Of het nu gaat om taal of rekenen, mijn motto is: wat je ook doet, zorg dat het meetbaar is. Zo kun je zichtbaar maken wat wel en niet werkt en je successen delen met anderen.'

Eric Robbers

Rob de Saint Aulaire

met zogenoemde taalcoaches om de vakdocenten daarvan bewust(er) te maken.'

Extra aandacht

En hoe zit het met rekenen? 'Voor de technische en medische opleidingen en bijvoorbeeld de opleiding tot onderwijsassistent geldt dat er al langer een sterkere focus op rekenvaardigheid is. Zonder rekenvaardigheid – in brede zin – kun je simpelweg de opleiding niet afronden. Daarnaast zijn we begin dit jaar gestart met bredere verbetertrajecten, vergelijkbaar met de geschetste activiteiten op het gebied van taal. Ik vind de landelijke impulsen heel goed. We hebben onderwijsbreed de basisvaardigheden misschien wat uit het oog verloren en te lang de nadruk gelegd bij de inhoud van de praktijkvakken.'

Hij besluit: 'De leerlingen reageren heel positief op de extra aandacht voor taal en rekenen. Niet in de laatste plaats omdat ze zelf tegen grenzen aanlopen, bijvoorbeeld als het gaat om het geven van presentaties of het maken van verslagen.'

Beter doorstromen

Ook Eric Robbers, afdelingsdirecteur van het Candea College, onderschrijft dat doorlopende leerlijnen en een bredere samenwerking met toeleverende scholen een prima combinatie zijn. Het Candea College is een scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs in De Liemers met de gemeenten Duiven en Westervoort en de plaatsen Lathum en Giesbeek als belangrijkste verzorgingsgebied. Robbers: 'Wij zijn in 2005 gestart met een project om de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs structureel te verbeteren. Organisatorisch waren meestal al wel afspraken te maken,

maar als het op inhoud aankwam dan hield de samenwerking vaak op. In het bo/vo-traject is – naast de zogeheten 'warme' overdracht van leerlingen – juist het creëren van doorlopende leerlijnen altijd een belangrijke doelstelling geweest.' Hij vult aan: 'Ik volg al een aantal jaren de Cito scores van de aanleverende scholen en wat opvalt is dat leerlingen van scholen die goed scoren op taal, beter doorstromen. Dat onderstreept het belang nog eens.'

Onderwijs Bewijs

'Daarnaast leefde al langer het idee om binnen onze school meer met 'taal en rekenen' te gaan doen. Het rapport Meijerink was aanleiding dat idee te concretiseren. Wij hebben een onderzoeksplan ingediend in het kader van het Actieprogramma Onderwijs Bewijs. Onder dit actieprogramma wordt experimenteel onderzoek verricht binnen het primair en voortgezet onderwijs. Het doel is om via wetenschappelijke experimenten kennis te krijgen over wat werkt en niet werkt in het onderwijs.'

'De resultaten van de toetsen van het Volgen-adviesstelsel van Cito hebben we in het onderzoeksplan als een soort nulmeting gebruikt. Of die resultaten meevielen? Eerlijk gezegd waren ze wisselend. Met name bij de lagere leerwegen in het vmbo viel het toch wel tegen. Maar bij andere afdelingen juist weer niet. Het was een hele nuttige exercitie, op basis waarvan we per afdeling gerichte interventies konden doen.'

Robbers tot slot: 'Of het nu gaat om taal of rekenen, mijn motto is: wat je ook doet, zorg dat het meetbaar is. Zo kun je zichtbaar maken wat wel en niet werkt en je successen delen met anderen.'

Ik vind het belangrijk dat ik me goed kan uitdrukken

Eva Heijmen

Eva Heijmen (23) volgde (vanwege een auditieve beperking) voortgezet speciaal onderwijs en slaagde voor het vmbo (basis)diploma. Aansluitend behaalde ze op het Rijn IJssel College in Arnhem drie mbo diploma's: Helpende Welzijn (niveau 2), Sociaal Pedagogisch Werk (niveau 3) en Onderwijsassistente (niveau 4). Momenteel werkt ze in een kinderdagverblijf. 'Je zou het niet zeggen, maar rekenen speelt ook hier een rol. Zo moeten we voeding klaar maken voor de kinderen en dan is het wel zaak dat je de juiste verhoudingen gebruikt. Wat taal betreft: ik vind het heel belangrijk dat ik me goed kan uitdrukken, zowel mondeling als schriftelijk.

Willen jongeren mee kunnen

in de maatschappij, dan moeten ze goed Nederlands spreken en schrijven. Sterker nog, als ik teksten lees met taalfouten of rare zinnen erin, dan denk ik 'dit kan zo echt niet'. Om vervolgens minder waarde te hechten aan de inhoud.

Ook voor Nederlanders van allochtone afkomst is de extra aandacht voor taal goed. Laatst bezocht ik mijn vader in het ziekenhuis en naast hem lag een Turkse vrouw die al 40 jaar in Nederland woonde. Maar ze sprak geen Nederlands en begreep de artsen en verpleging dan ook absoluut niet. Zelfs de vraag 'Wat wilt u drinken?' van de voedingsassistente snapte ze niet. Ik vind het echt van belang dat mensen die al zo lang in Nederland wonen, de taal kunnen spreken en begrijpen!

Het Steunpunt taal en rekenen mbo

Het Steunpunt taal en rekenen mbo ondersteunt scholen bij de intensivering van het taal- en rekenonderwijs in het mbo. Het is een tijdelijke organisatie en ingesteld door OCW. De activiteiten van het Steunpunt richten zich vooral op het stimuleren van kennisdeling, het ontsluiten van beschikbaar aanbod van dienstverleners en uitgevers op het gebied van taal- en rekenonderwijs in het mbo, het fungeren als communicatieplatform voor OCW en het leveren van een mogelijke bijdrage aan pilots en projecten taal en rekenen. Het Steunpunt kiest bij zijn ondersteuningstaak primair voor een informerende rol. Zo voorziet het Steunpunt scholen in hun behoefte aan informatie over onder andere geschikte leermiddelen en onderwijsmethodes, over wet- en regelgeving rondom bijvoorbeeld toetsing en examinering. De vraag van de scholen is steeds leidend.

Makelaar

Het Steunpunt fungeert als een soort makelaar in het mbo-veld. Het zorgt er bijvoorbeeld voor dat scholen in contact kunnen komen met aanbieders en ondersteuners op het gebied van taal- en rekenonderwijs, dat scholen onderling in contact komen en van elkaar leren, dat scholen en het ministerie van OCW in interactie zijn en dat er vanuit het mbo goede contacten zijn met relevante onderwijssectoren. Alle mbo-instellingen kunnen gebruikmaken van het Steunpunt. Met name voor docenten, managers en beleidsmedewerkers is het Steunpunt waardevol.

Een aantal activiteiten

Een impressie van concrete activiteiten van het Steunpunt:

- onderhouden van een ondersteunende website;
- inrichten van een helpdesk;
- inrichten en/of uitbouwen van een netwerk(en) taal en rekenen;
- verspreiden van goede voorbeelden door middel van bijeenkomsten/conferenties, een publicatie en/of een dvd;
- verder uitbouwen van 'taal en rekenen' op www.marktplaatsmbo.nl;
- organiseren van flitsbijeenkomsten waarin op kort en krachtige wijze informatie uitwisseling plaatsvindt.

Helpdesk

Het Steunpunt taal en rekenen mbo heeft een helpdesk waar u terecht kunt met al uw vragen.

Via www.steunpunttaalenrekenenmbo.nl is de helpdesk bereikbaar. Op deze site is ook alle relevante en actuele informatie over de intensivering van het taal- en rekenonderwijs in het mbo te vinden.

Het Steunpunt is telefonisch bereikbaar op nummer (0318) 648565. Vraag naar een van beide adviseurs van het Steunpunt: Karin Lukassen of Akke Vos.

Overigens wordt ook voor het voortgezet onderwijs een Steunpunt taal en rekenen opgericht.

Inschrijfformulier | Diagnostische toetsen taal en rekenen

De prijzen zijn exclusief BTW, onze leveringsvoorwaarden vindt u op www.cito.nl.

Met dit formulier schrijft u zich in voor de afname van de diagnostische toetsen taal en rekenen. Wij raden u aan per vestiging in te schrijven en dit met uw collega's af te stemmen. De verzending van de antwoordbladen wordt namelijk gekoppeld aan het brinnummer dat u hieronder opgeeft.

Naam instelling	
Adres	
Postcode en plaats	
Brinnr.	Cito-nr.
Contactpersoon	Tel.nr.
Handtekening	Datum

De toetsen sluiten aan bij de beschrijvingen in het rapport 'Over de drempels met taal en rekenen', zie www.taalenrekenen.nl. In dat rapport staat dat het 2F-niveau aan het einde van het vmbo en door niveau 2 van het mbo beheerst moet worden. Bij eind havo en mbo niveau 4 moet het 3F-niveau beheerst worden. Hiermee kunt u rekening houden bij het aanvragen van de antwoordbladen.

Art.nr. Aantal Omschrijving artikel

Voortgezet onderwijs

- 60134 _____ antwoordbladen bij toets 1/2F
- 60135 _____ antwoordbladen bij toets 2F
- 60136 _____ antwoordbladen bij toets 3F

Middelbaar beroepsonderwijs

- 60130 _____ antwoordbladen bij toets 1/2F
- 60131 _____ antwoordbladen bij toets 2F
- 60132 _____ antwoordbladen bij toets 3F

De toetsen kunt u downloaden via <http://portal.cito.nl>

Voor het afnemen van de toets(en) luisteren hebt u een dvd nodig. Wilt u hieronder aangeven hoeveel dvd's u nodig heeft? De eerste twee dvd's ontvangt u gratis. Elke volgende dvd kost € 25,-.

- 60137 _____ dvd voor het domein luisteren bij diagnostische toetsen taal en rekenen

Cijfermatig inzicht niet alleen aan kassa nodig

Maartje Witkamp

Maartje Witkamp (21 jaar) begon na de havo met Communicatiemanagement, maar al snel stapte ze over naar Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Daar zit ze momenteel in het tweede jaar. 'In mijn vrije tijd werk ik bij de Hema; onder meer bij de klantenservice en aan de kassa. Ik merk beslist dat mijn rekenvaardigheid na het basisonderwijs achteruit gegaan is. Gelukkig gaat het kassawerk nog prima; misschien wel omdat het steeds een mooie oefening is. Bij anderen zie ik wel dat het soms moeizaam gaat. De kassa geeft het bedrag aan dat je terug moet geven, maar het is niet de bedoeling dat je dat dan in één keer aan de klant overhandigt – zo van: tel het zelf maar na. Dat moet

je even voorrekenen: 5 en 5 is 10 en 20 is 30 en 20 is 50. Je kent het wel.

Rekenvaardigheid is trouwens niet alleen aan de kassa nodig. Ik sta ook regelmatig op de gordijnafdeling. Bij het berekenen van de hoeveelheid stof en de bijbehorende prijs, is cijfermatig inzicht beslist een voorwaarde.

Ook verzorgd taalgebruik vind ik belangrijk. Toch kies ik snel voor het gemak van de spellingscontrole. Eigenlijk stom: er begint een soort 'rekenmachine-effect' op te treden. Je verliest kennis en vaardigheid. Los van spelling, merk ik dat mijn woordenschat niet optimaal is. Ik hoor vaak termen waarvan ik denk: wat betekent dat nou weer? Ook op dat gebied zou meer aandacht goed zijn.'

Uit de toetspraktijk

In april/mei zijn de eerste diagnostische toetsen taal en rekenen afgenomen. Via een digitale enquête zijn de ervaringen van de deelnemende scholen gepeild. Wat is goed en wat kan er beter? Een terugblik met het oog op de toekomst.

Slechts een beperkt aantal scholen heeft de digitale enquête ingevuld. De uitkomsten zijn dan ook indicatief, maar we willen u die niet onthouden.

Inhoud van de toetsen

Over het algemeen scoren alle toetsen een voldoende als het gaat om inhoud en het voldoen aan de verwachtingen. Het minst te spreken waren de respondenten over de toets luisteren niveau 1/2 F bij vo en 2F bij mbo.

Op de vraag aan de scholen of ze de inhoud van de toetsen vonden aansluiten bij het gegeven onderwijs was het antwoord boven gemiddeld. Alleen bij de toets rekenen 1/2F was dat niet het geval. Opvallend is dat vooral de mbo-respondenten bij deze vraag niets ingevuld hebben.

Alle respondenten beoordelen de match van de toetsen bij de beschrijvingen van de referentieniveaus positief. Ook op de vragen 'voldeed het niveau van de toets(en) aan uw verwachtingen' en 'wat vindt u van het taalgebruik van de toetsen' hebben de meeste respondenten positief geantwoord.

Planning en organisatie

Algemeen geldt dat de planning krap was. Hier is zeker ruimte voor verbetering. Over de organisatie en de toetsmaterialen is het beeld positief.

Uit de enquête zijn verder concrete suggesties naar voren gekomen voor verbetering van zowel de afname-instructies als antwoordbladen.

Kritiek was er op de retourrapportages: die hadden respondenten graag eerder ontvangen. Ook het ontbreken van de

niveau-aanduiding in de leerlingrapportage heeft geleid tot veel kritische vragen. Deze aanduiding kon overigens nog niet opgenomen worden, omdat er nog geen cesuren waren vastgesteld.

Verbeterde rapportage

Omdat er inmiddels (voorlopige) cesuren zijn, kunnen de rapportages uitgebreid worden met behaald niveau en minimum percentage dat nodig is om bijvoorbeeld 2F te halen. Bovendien wordt een grafische weergave toegevoegd.

Met het vaststellen van de voorlopige cesuren, is het ook mogelijk de groepsrapportages beschikbaar te stellen aan de scholen. Op verzoek van OCW is eveneens een schoolrapportage ontwikkeld. Scholen krijgen zo een idee waar ze staan ten opzichte van andere vergelijkbare scholen in het land.

Meedoen?

De volgende afnameperiode loopt van 25 november 2009 tot eind april 2010. Wilt u meedoen? Vul dan onderstaand inschrijfformulier in en stuur dat op naar Cito. U kunt dit formulier ook downloaden via Cito Portal <http://portal.cito.nl>.

Hoezo past slordig taalgebruik in de tijdgeest?

Erwin Jansen

anderen kijken er niet eens naar. Jammer. Voor je het weet, ben je het verlerd. Net als met hoofdrekenen. Omdat je in het voortgezet onderwijs overal je rekenmachine voor mag gebruiken, gaat de basale rekenvaardigheid met sprongen achteruit.'

Erwin Jansen (16 jaar) zit momenteel in 5 vwo. 'Ik ben het niet eens met mensen die vinden dat we toenemend slordig taalgebruik moeten accepteren. Hoezo past het in de tijdgeest? Dat is toch een raar excuus? Ik vind juist dat er veel meer aandacht aan taal besteed moet worden. Leraren gaan ervan uit dat je het allemaal wel weet, maar ik zou herhaling prettig vinden. Zowel op het gebied van spelling als wat grammatica betreft. Dat is voor een aantal leraren ook niet verkeerd trouwens; niet iedereen is even taalvast. En eigenlijk is het best vreemd dat je bij andere vakken gewoon taalfouten mag maken. Sommige leraren nemen tenminste nog de moeite om de fouten te omcirkelen, maar

Hier frankeren

Cito
T.a.v. Klantenservice
Postbus 1034
6801 MG Arnhem

